

Din „Cartea exemplor“ (II)

„Fericirea e altceva“

„Scriitorul francez Jules Huret, intervievînd odată pe răposatul milionar [A. Rothschild] pe cînd acesta era încă sănătos și plin de vigoare, l-a întreat:

- Părerea d[umneavoa]stră, d-le baron, despre fericire, ar interesa mult pe oameni. Toată lumea crede că cu milioanele dv. trebuie să fiți cel mai fericit om din lume; sînteți oare de părere cum că bogăția aduce cu sine fericirea?

Baronul a dat din umeri, privind gînditor înaintea sa, și a răspuns:

- Vai, nu; asta ar fi fost prea frumos... Fericirea! Nu, nu, fericirea e altceva!...

- Dar, d-le baron, în zilele noastre puterea pe care o dau milioanele e atît de mare... Ele aduc atîtea plăceri, – satisfac atîtea dorințe ale omului!...

Baronul îi răspunse apăsat, parcă ar fi repetat niște gînduri ce se ascundeau în sufletul său:

- Firește că avuția aduce cu sine multe foloase, altfel lumea n-ar alerga să o dobîndească, oamenii nu și-ar face atîtea necazuri cu singurul scop de a strînge milioane... Dar fericirea... fericirea este altceva!“ (Apud: Z. C. Arbure, „Bogăția... puterea... fericirea!...“, în *Curentul nou*, 1, nr. 2, 15 decembrie 1905, p. 101).

Raționament

„Nu poate exista capital fără muncă și muncă fără capital“ (*Enciclica papală*, 1891).

Disjunctii

„Fără o diviziune a muncii, lumea nu poate propăși. Este mult mai important ca oamenii să aibă de mîncare decît să aibă

piane. De aci nu urmează deloc, că orice fabricant de pian trebuie să-și adauge și o brutărie la afacerea lui; căci dacă ar face-o, am avea și muzică mult mai proastă și pîine mult mai proastă. Este mult mai important să se răspîndească în mod înțelept cunoașterea adevărului religios, decît să înflorească printre noi arta sculpturii. Totuși nu urmează deloc ca

Zigzaguri

academia de belle arte să-și adauge la funcțiunile ei actuale pe acelea ale societății pentru răspîndirea învățaturii creștine... Lumea ar fi aruncată într-o zăpăceală universală dacă s-ar crede că datoria oricărei asociațiuni formate pentru un scop bun, să se ocupe cu realizarea oricărui alt scop bun“ (Lord Macaulay, recenzie la volumul *Statul în legătură cu Biserica* de W. E. Gladstone, v. *Curentul nou*, 1, nr. 10, 4 aprilie 1920, p. 151).

„etică tripartită“

„Pe cînd eram încă adolescent îmi fixasem un criteriu de apreciere a oamenilor după aceste trei pietre de încercare: atitudinea față de evreu, de femeie și de muncitor. Un om care condamna sau combătea una dintre aceste trei categorii sociale îmi apărea ca de o speță inferioară sufletește. Lupta pentru dezrobirea evreului, a femeii și a muncitorului, cei trei sclavi ai lumii moderne, mi se părea singurul ideal social posibil. Deși de atunci am introdus multe nuanțe în această etică tripartită, în aprecierea morală a unui om caut adesea și verificarea acestor principii“ („Israel în România“, în *Viața Romînească*, 21, nr 7 și 8, iulie-august 1929, p. 183).

Năravuri vechi

„Românii sînt risipitori și fanfaroni... O învălmășeală și un zgomot; o lipsă de rînduială, parcă lumea noastră ar trăi într-un hipodrom roman, așteptînd să încununeze pe Neron“ (Duiliu Zamfirescu, în Prefața la *Tănase Scatiu*, 1907).

O ironie

„Un foiletonist din Copenhaga – Herman Bang – scrie în *Frankfurter Zeitung* cîteva amintiri din România [...]. E vorba de o scenă familiară din casa lui [Bernhard von Bülow] din timpul cînd acesta petrecea în București [1888-1894], în calitate de ambasador al Germaniei. D-na Bülow și o altă contesă vorbesc acolo despre aristocrația noastră și se exprimă astfel despre doamnele române: «În țara românească pasiunea pentru diamante e foarte mare; damele române își poartă totdeauna toate bijuteriile și s-ar părea că o fac în scopul de a ridica astfel creditul țării! Păcat numai că băncile, unde adevăratele diamante se amanetează, nu se lasă să fie amăgite de cele false care se poartă de obicei“ („Notițe și informațiuni“, în *Viața literară și artistică*, 1, nr. 49, 16 decembrie 1907, p. 388).

Tot despre lux

„Vedem zilnic că cinematograful geme – trebuie să se noteze că adeseori nu se găesc locuri suficiente asistenților [adică pentru cei ce ar dori să asiste la astfel de spectacole], cafenelele de dimineață pînă seara nu-ți pot oferi un scaun, la berărie trebuie să te duci din timp ca să ocupi un loc, în prăvălii [se] face coadă ca să cumpere [cineva] ceva, magazinele de toaletă fac afaceri strălucite. Pe trotuare femeii frumoase frumos gătite. Un lux covârșitor îmbracă picioarele cele mai groase și gîturile cele mai negre, corpul cel mai zvelt al micilor burgheze care țipă că s-a scumpit traiul [...]“ („Luxul și scumpirea traiului“, în *Nordul* [Bacău], nr. 35, 13 iunie 1915, p. 1).

Xenomanie

„Noi, românii, avem o aptitudine vădită de a ne însuși de aiurea superficialul. Importăm din apusul Europei cu o promptitudine uimitoare tot ce-ți ia ochii la prima vedere. Este destul ca într-un colț al Franței, Angliei sau Germaniei să apară un dans nou, o melodie, o croială de haină sau o revistă galantă [de modă], ca în mai puțin de 24 de ore, noutatea să se încetățenească la noi cu strășnicie. Refuzăm însă cu încăpăținare orice purtare sau gînd serios, de peste graniță, de teamă parcă să nu apărem banali. Avem o optică ciudată totdeauna cînd suntem puși în situația de a discerne [...]“ (P. Nicolau-Stoika, „Optica noastră“, în *Bacăul*, 6, nr. 54, 3 martie 1929, p. 1).

Bîrfa românească

„Oamenii au venit să mă vadă [în Viena], să vorbească cu mine. Nu știu de ce, unii din ei, au găsit de cuviință să-mi povestească tot felul de lucruri ce nu mă interesau. Un actor spunea însă că piesa lui [G.] Ciprian nu e a lui... Ciprian. Un regizor îmi vorbea de un alt regizor că nu e... regizor.“ (A. Dumbrăvea-

nu, „Cu Alexandru Moissi despre el și despre alții“, în *Rampa*, 13, nr. 3159, 6 august 1928, p. 3).

Controlul averilor

„Dorința tuturor cetățenilor conștiinței este: să se cerceteze activitatea și averea celor ce au avut funcții înalte la Stat, de la război încoace. Să fie scoși la iveală toți acei care au făcut harcea-parcea în fondurile ce au administrat. Și hoții dovediți să fie pedepsiți drastic, fără nici un fel de păsuire de persoane sau fapte. De la foștii miniștri vinovați și pînă la cel mai mic funcționar tîlhar, pedepse drastice și restituirea banilor. Să înceteze odată risipa banului public. Toate forțele partidului național-țărănesc au fost tîrîte în noroi de apașii condeiului. Acest partid a orînduit și a propus legea controlului averilor. Partidul național-țărănesc are astăzi cîrma țării în mîna și are datoria să voteze și să pună în aplicare legea controlului averilor, pentru triumful dreptății în această țară batjocorită și furată de toți nemernicii. Ni se va rîde în nas ca unora ce bat cîmpii, cerînd absurdități? Vrem dreptate pentru această țară oropsită. Vrem ca toți șnapanii ce au dat iureș în averea Statului, să umple pușcăriile. Nu constatări, ci sancțiuni!...“ (V. D. Manciuc, „Sancțiuni!“, în *Bacăul*, 10, nr. 235, 22 august 1932, p. 3).

Grilă pentru politicieni

„Era sincer și cinstit. O singură acuzare de necinste nu i s-a adus. Și în țara românească aceasta este foarte mult, – în țara românească unde acuzarea de necinste, întemeiată sau nu, este pe buza tuturor, pentru a veșteji sau a înmormînta un om. Ei bine! Contra lui Nicu Filipescu nu s-a putut aduce această acuzare și aceasta îi este unul din meritele sale și îl făcea temut – căci toate acuzările ce se aduc oamenilor politici este [sînt] mai cu seamă pe tema cinstei personale“ (Const. Mille, „Nicolae Filipescu“, în *Adevărul*, 29, nr.

10620, 2 octombrie 1916, p. 1).

Grîul și pleava

„Da, cînd pui într-un vas grîu ca să-l cureți, bobul greu s-așază la fund iar pleava și neghina se ridică – cocoțat – deasupra. A venit vremea boabelor grele de grîu!“ (I. I. Stoican, „Un parlamentar băcăuan“ [Dumitru Negel], în *Moldova*, 3, nr. 116, 16 iulie 1939, p. 1).

Nevoia de „caractere“

„Este un fapt, pe care mulți l-au putut observa prin experiență proprie, iar cei cunoscători în ale trecutului l-au putut constata adeseori în decursul vieții popoarelor, faptul că în momentele de criză socială, de scădere sau de tulburare a activității unei societăți, se face totdeauna apel la formarea caracterelor și se îndeamnă membrii societății, mai ales cei tineri, să-și cucerească o «putere sufletească». În fața dușmănoaselor împrejurări, care în cumpăna vremii amenință să iasă biruitoare, omul caută un refugiu în întăririle sale proprii. «Caracterul» și «puterea sufletească» trebuie să lupte, în momentele acestea dificile, în contra cauzelor care aduc decăderea societății. De la înrîurirea lor binefăcătoare se așteaptă îndreptarea tuturor relelor“ (C. Rădulescu-Motru, „Introducere“ la *Puterea sufletească*, Editura Eminescu, 1984, p. 113).

„Degete de lumină“

„Pe morți nu trebuie să-i cinstim numai comemorîndu-i la aniversări și ocazii solemne, ci să-i aducem printre noi oricînd e nevoie de exemple și de îndreptare, în dialectica unei culturi ale cărei progrese nu ies decît din ciocniri contradictorii; ei sînt și degete de lumină ce ne arată drumul și catapulte ce le curăță...“ (E. Lovinescu, *Titu Maiorescu și posteritatea lui critică*, Ed. Minerva, 1980, p. 263).

Selecție de Constantin CĂLIN